

Aldo RAGONE,

Pianist Koncerti, Doktor i Arteve Muzikore, Profesor Pianoje, Itali

AZERBAJXHANI DHE MUZIKA, NJË LIDHJE E SUKSESSHME!

Profesioni im si muzikant shpesh më ka nxjerrë jashtë vendit tim të origjinës dhe për këtë arsye kam pasur rastin të luaj, të jap mësim dhe të studioj jashtë vendit, duke njohur realitetet kulturore. Në të gjithë botën, në 3 kontinente të ndryshme, gjatë qën-

drimeve të mia në vende të ndryshme ishte e pashmangshme të krahasoja botën muzikore italiane me atë të vendeve të tjera. Në mënyrë të pazakontë, nga të gjitha vendet që munda të vizitoja, njëri në veçanti më goditi më shumë se të tjerët, Azerbajxhani.

I lidhur me Azinë dhe Evropën, i kufizuar në lindje me Detin Kaspik dhe në perëndim me vargmalin e Kaukazit, vendi i vogël euro-aziatik (i vogël vetëm për nga madhësia, por i madh në tradita), në rritje të shpejtë ekonomike dhe prestigj ndërkombëtar, ruan dhe rrëfen një vëmendje të veçantë me krenari të kuptueshme për muzikën klasike, në kohët e artit në rënie të madhe pothuajse kudo në të ashtuquajturin perëndim të zhvilluar, veçanërisht në Italinë time dekadente.

Vizitat e mia në Azerbajxhan datojnë në vitet 2017 dhe 2018, vizita që i konsideroj ngjarje të lumtura në aktivitetin tim profesional. Në veçanti, pata rastin të luaj dhe të mbaj dy Masterklasa disaditore për studentët e Akademisë Kombëtare të Muzikës në Baku, institucioni kryesor i studimeve muzikore në vend. I zhytur në atë mjedis të ri muzikor, munda të njihem shpejt me të, duke u befasuar shumë prej tij. Pasi kam takuar talente të rinj të shkëlqyer dhe disa nga mësuesit më të njohur, personalisht kam qenë dëshmitar i një entuziazmi dhe respekti për muzikën klasike, që është jashtëzakonisht e rrallë të gjesh tek të rinjtë italianë, ndonjëherë edhe tek studentët e Konservatorëve tanë. Pas marrëdhënieve profesionale dhe miqësore të krijuara me disa muzikantë të atij vendi, mësova për prestigjin që qeveria e Azerbajxhanit u atribuon artistëve të saj dhe sa merita i jep traditës muzikore kombëtare. Një traditë e tillë është rezultat i përzierjes së shkollës ruso-sovjetike me pasuri-

në magjepsëse të muzikës azerbajxhanase, stili i së cilës është rezultat i bashkimit të ritmeve dhe kromatizmave, aromës së fortë orientale, kontaminimeve që rrjedhin nga Muzika Klasike Perëndimore së bashku me ndikimet e Turqisë dhe Persisë së lashtë.

Pasioni për muzikën e tyre kombëtare është i jashtëzakonshëm në mesin e muzikantëve azerbajxhanas, deri në pikën që çdo student apo profesionist shpesh përfshin vepra të Bethovenit, Bahut, Shopenit me ato të Fikret Amirovit, Kara Karajevit apo Arif Melikovit në programet e tyre studimore apo koncerteve, për të përmendur disa. Unë vetë, pas zbulimit emocionues të muzikës klasike

të Azerbajxhanit, interpretova në koncerte të ndryshme pjesë nga Melikov, Amirov, Magomayev dhe Ceyhun Allahverdiyev, një kompozitor dhe pianist fantastik që pata kënaqësinë ta takoja gjatë një prej edicioneve të Konkursit "Pera Piyano" dhe Festivalit në Stamboll, me të dy që ishim anëtarë të jurisë. Maestro Allahverdiyev është profesor i kompozicionit në Akademinë Kombëtare të Bakut, si dhe Artist i Popullit, titull i rezervuar për personalitetet më të shquara artistike të vendit. Me rekomandimin tim, disa nga studentët e mi mësuuan dhe interpretuan gjithashtu pjesë nga kompozitorë nga Azerbajxhani, deri në pikën që njëri prej tyre, në vitin 2021, fitoi "Konkursin e Muzikës së Hapur në Internet Kara Karayev", në Moskë, Rusi.

Italia është një vend me traditë të shkëlqyer muzikore, traditë që ka mbizotëruar në zhanret vokale dhe melodramatike në dëm të asaj instrumentale. Të shumtë janë adhuresit e Palestrinës, Monteverdit, Rosinit, Belinit, Donizetit, Verdit apo Puçinit, por të paktë janë ata që njohin ose konsiderojnë veprat instrumentale të Sgambatit, Martuçit, Respigit apo Kastelnuovo - Tedeskos. Gjatë një takimi me kolegë mësues, ku u vendosën programe të reja për studimet akademike për piano, më duhej të duroja "blasfeminë" e një kolegu, i cili me shumë mospërfillje tha se nuk i mungonin aspak autorët italianë, më së paku ndër veprat e realizuara nga nxënësit. Kjo mungesë konsiderate për repertorin

Akademia e Muzikës Uzeyir Hajibayov Baku

instrumental kombëtar është fatkeqësisht shumë e përhapur tek muzikantët italianë. Në këtë kuptim, besoj se Azerbajxhani, i pari ndër vendet e botës myslimane që pa, në vitin 1908, krijimin e zhanrit të tij lirik me “Lejla dhe Mexhnuni” nga Uzeyir Hajibeyov, ndryshe nga Italia, tregon një hapje më të gjerë ndaj një kulture muzikore të larmishme që nuk diskriminon, por përkundrazi rrit trashëgiminë e saj në të gjitha format e saj. Si dëshmi e asaj që them, nuk është vetëm një prodhim i pasur vokal dhe instrumental, por edhe një stil i mëtejshëm kombëtar në zhanrin e xhazit, “Jazz-mugham”, i themeluar nga kompozitori dhe pianisti Vagif Mustafazadeh. Arsyeja e këtij qëndrimi të hapur dhe të paparagjykuar nga kolegët azerbajxhanas buron mbi të gjitha në mënyrën se si vendi ka kombinuar ndikimet e ndryshme kulturore që janë puqur atje me kalimin e kohës.

Për të kuptuar më mirë këtë fenomen, duhet konsideruar se stilet muzikore gjatë shekujve kanë evoluar gradualisht, pjesërisht për shkak të ndryshimeve rrënjësore në shoqëri, pjesërisht për shkak të rritjes së njohurive muzikore, si dhe për shkak të lindjes së ndërgjegjësimit të ri nga ana e kompozitorëve, të cilët kanë ripërtërirë kështu gjuhën e tingujve, duke ndërtuar atë që është

gjithnjë e më komplekse dhe më e lidhur me konceptet dhe abstraksionet filozofike. Në të vërtetë, gjuhët muzikore janë të ndryshme; Unë i referohem në veçanti ndryshimeve të forta që kanë ndodhur që nga fillimi i viteve 1900 falë kompozitorëve si Aleksander Skrjabin, Arnold Shënberg, Bela Bartok, Igor Stravinski, për të përmendur vetëm disa. Secili prej tyre kontribuoi fuqishëm në një poezi të re muzikore, duke nxitur përvetësimin e horizonteve të reja në idenë e konceptit muzikor dhe semantikës së Muzikës.

Ekskursusi evolucionar i gjuhës muzikore dhe i pa-fundësisë së saj, duhet të kishte vërtetuar tashmë se ndryshimet por edhe kontaminimet janë të qenësishme në krijimin muzikor dhe më gjerë. Vizioni muzikor i muzikantëve azerbajxhanas është i jashtëzakonshëm, pasi në veprat dhe performancat e tyre përzihen muzika klasike perëndimore, ritmet dhe harmonitë orientale, së bashku me traditën e pasur pedagogjike dhe instrumentale ruso-sovjetike, një enë shkrirjeje që jep dimensionin e një konceptimi të Kulturës si mjet përparimi dhe qytetërimi. Ky është një mësim për klasën politike të vendeve perëndimore, e cila, me pretekstin e rilindjes së mundshme të lëvizjeve autoritare, është e gjithë e

zënë me eliminimin e rrënjëve kulturore kombëtare në vend që t'i përmirësojë ato, sipas një ideje të gabuar që vendos ekuacionin e identitetit kulturor të barabartë me nacionalizmat e dëmshme dhe të rrezikshme.

Muzika klasike duhet të konsiderohet gjithmonë një shtyllë në një shoqëri të përparuar, studimi i një instrumenti muzikor një vlerë e shtuar për një individ. Unë besoj se Azerbajxhani përbën një shembull të ndritshëm në këtë. Një model përkushtimi dhe shtimi i forcave krijuese të popullit të tij, duke ruajtur pasurinë e një tradite muzikore si një referencë e domosdoshme për qytetërimin dhe shpirtëroren, si një instrument bashkimi paqësor të popujve.

Ngjarjet e fundit tragjike në Ukrainë dhe mbi të gjitha sanksionet pasuese kundër Rusisë, duke përfshirë censurën e urryer të kulturës së atij vendi, na kujtojnë se si Kultura për klasat politike nuk është gjë tjetër veçse një instrument propagande, i cili, në një akt të kundërt, bëhet një armë ofensive. Prandaj, ngjarjet letrare në lidhje me Dostojevskin, ose ngjarjet muzikore kushtuar Çajkovskit u ndaluan kohët e fundit në shumë vende perëndimore. Artistët dhe intelektualët e përfshirë gjithashtu u kërcënuan. Unë jam i bindur se popujt dhe

Me anëtarë të fakultetit të Akademisë së Muzikës në Baku. Nga e majta në të djathtë: Profesorët Nazaket Rimazi, Aldo Ragone, Yegana Akhundova dhe Ceyhun Allahverdiyev.

politika, kultura dhe financa nuk duhet të ngatërrohen kurrë. Megjithatë, për sa kohë që klasat sunduese nuk zhvillojnë një vetëdije të re, bota do të vazhdojë të përjetojë kontradikta të forta midis krijimit dhe shkatërrimit.

Unë besoj fort, se për të përmirësuar fatin e njerëzimit, secili duhet të punojë vazhdimisht për përmirësimin e vetes. Arti ofron një mundësi unike për të sjellë ndryshime pozitive tek individët dhe shoqëritë. Nëse teknologjia ka kontribuar padyshim në lehtësimin e aktiviteteve njerëzore, fatkeqësisht është fakt që zhvillimi teknologjik ka ecur paralelisht me lënien në hije të Artit dhe Kulturës në përgjithësi. Në fakt, një evolucion teknik përputhet aktualisht me një involucion humanist, ku efikasiteti vendoset në qendër, në kurriz të varfërisë shpirtërore të një Njeriu. Sfida me të ardhmen nuk do të fitohet nëse nuk ripërtërihet vetëdija për faktin se Arti, Muzika në veçanti, përbën një mjet të domosdoshëm për të luftuar dhunën dhe diskriminimin dhe, si një veprimtari krijuese, jep cilësi të veçanta të një inteligjence superiore.

Bashkëpunimi i fundit ndërmjet Italisë dhe Azerbajxhanit jep shpresë për një qasje shembullore midis dy vendeve, që nuk është ekskluzivisht e natyrës komerciale, por mund të çojë në diçka shumë më domethënëse dhe bindëse. Pavarësisht se çfarë mund të mendojnë disa skeptikë, ka shumë pika të përbashkëta midis Italisë dhe Azerbajxhanit. Si muzikant dhe qytetar i botës, shpresoj që këto aspekte të çojnë në një shkëmbim kulturor të intensifikuar mes vendeve tona, i cili, unë jam më se i sigurt se do ta pasuronte shumë botën kulturore italiane. 🌸